

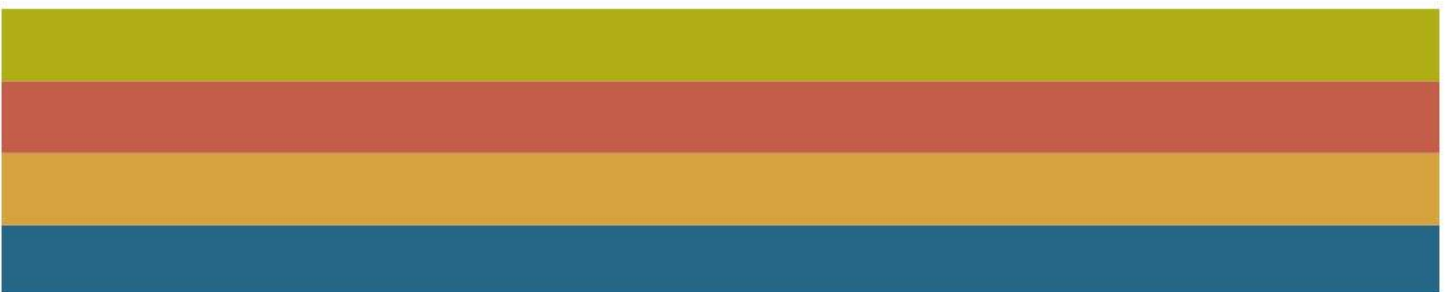

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Windpark Oostpolder Eemshaven

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

26 juli 2017 / projectnummer: 3125

1. Advies over het milieueffectrapport (MER)

Het project

Waddenwind B.V. wil ten zuiden van de Eemshaven, in de Oostpolder, 21 windturbines plaatsen met een totaal vermogen van ongeveer 85 MW. Het park ligt in één van de concentratiegebieden voor grootschalige windenergie die de provincie Groningen eerder in haar structuurvisie Eemsmoond-Delfzijl heeft aangewezen.

Waarom een MER en een advies van de Commissie¹?

Voor de realisatie van het park moet de provincie een omgevingsvergunning² verlenen. Ter onderbouwing van die vergunning moeten de initiatiefnemers de milieugevolgen van het windpark onderzoeken en beschrijven in een MER. De provincie heeft de Commissie gevraagd om een onafhankelijk oordeel over het MER. In dit advies geeft de Commissie aan in hoeverre het MER volledig en juist is.

Oordeel over het MER

Het MER geeft een nagenoeg volledig beeld van de milieugevolgen van het windpark. Slechts op één punt ontbreekt informatie. Het effect van het park op de sterfte van vogels is namelijk niet volledig beschreven. In het MER is geraamd hoeveel vogels er per soort(groep) sterven omdat ze in aanvaring komen met de windturbines van het park. Slechts voor een deel van de soorten, namelijk de 'Natura 2000-soorten', is het 'cumulatieve' aantal slachtoffers bepaald. Dat wil zeggen dat niet in alle gevallen duidelijk is hoeveel slachtoffers er vallen als het aantal dat valt in het nieuwe park, wordt opgeteld bij de aantallen die vallen in de windparken die aanwezig of gepland zijn in de buurt van het nieuwe park. Daarmee zijn de gevolgen voor de gezondheid van de betreffende vogelpopulaties niet duidelijk. En het is evenmin duidelijk of er specifieke maatregelen mogelijk en nodig zijn om het aantal vogelslachtoffers te beperken.

Daarom concludeert de Commissie het volgende: het MER bevat niet de informatie over (het vermijden van) aanvaringslachtoffers onder vogels die essentieel is voor een besluit over de omgevingsvergunning voor het windpark. Zij adviseert het MER op dit punt aan te vullen vóór de provincie een besluit neemt over windpark Oostpolder.

Leeswijzer

In paragraaf 2.1 van dit advies worden in de eerste plaats de belangrijkste bevindingen uit het onderzoek samengevat. Vervolgens wordt in paragraaf 2.2 het hiervoor gesignaleerde tekort toegelicht en wordt aangegeven hoe dat tekort kan worden ingevuld.

¹ De samenstelling en werkwijze van de werkgroep van de Commissie voor de milieueffectrapportage en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, via deze link: [3125](#), of door dit nummer op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

² Op grond van het van kracht zijnde bestemmingsplan kan het park niet worden gerealiseerd. Met de vergunning, waarin de provincie ook de milieuregels vastlegt, wordt de bouw mogelijk gemaakt in afwijking op dat plan.

2. Toelichting op het oordeel

2.1 Resultaten op hoofdlijnen

In eerste instantie is in het MER gezocht naar alternatieven die rekening houden met ruimtelijke belemmeringen³ in de nabijheid van het plangebied — zoals woningen, buisleidingen, hoogspanningslijnen of reeds aanwezige windturbines — en die de beschikbare ruimte in de Oostpolder zo veel als mogelijk opvullen. Gedurende de voorbereiding van het project zijn gesprekken gevoerd met eigenaar van de turbines die staan op de grens van de Eemshaven. Die gesprekken hebben geleid tot extra alternatieven waarin een deel van de turbines in dat grensgebied wordt vervangen door nieuwe turbines en waarbij de opstelling in de Oostpolder hierop wordt aangepast. Deze aanvullende alternatieven en hun effecten zijn afzonderlijk beschreven en vervolgens vergeleken met de effecten van de alternatieven die in eerste instantie zijn onderzocht. Op grond van die vergelijking is uiteindelijk gekozen voor één van de laatste alternatieven, voorkeursalternatief (VKA) 2+ genoemd in het MER.⁴

Het eerste deel van de zoektocht laat zien dat er binnen de Oostpolder beperkt kan worden gevarieerd in het aantal turbines en in het vermogen en de opstelling ervan. Het MER beschrijft in detail de gevolgen voor de geluidhinder en de slagschaduw.⁵ In alle gevallen neemt het aantal woningen met een hoge (cumulatieve) geluidbelasting enigszins toe. Hetzelfde geldt voor woningen waar hinder door slagschaduw zal optreden. Het toerental van sommige turbintypes moet worden verlaagd om de geluidhinder bij woningen van derden⁶ terug te dringen tot onder de (cumulatieve)⁷ geluidnorm of er moet voor een stil turbintype worden gekozen. En om bij woningen van derden te voldoen aan de norm voor slagschaduw is een stilstandvoorziening nodig.

Het MER laat ook goed zien dat het nieuwe park vanuit de meeste gezichtspunten opgaat in de zwerm turbines die al in Eemshaven staat. Daarom suggereert het rapport dat de grens van het industriële landschap kan worden gemarkeerd door een afwijkend, groter type turbines te gebruiken dan het type dat al in de haven staat.⁸ De analyses laten zien dat dit, bij gebrek aan een mogelijkheid om goed aan te sluiten bij de bestaande situatie, een plausibele optie is, en dat een alternatief met grotere turbines ook op het punt van energieopbrengst het beste scoort.

³ Zie hiervoor figuur 4.2 van het MER.

⁴ De bandbreedte voor de rotordiameter die in het MER is onderzocht, bedraagt 125–145 m. Voor de ashoogte is dat 135–166 m. De maximale ruimte in de ontwerpvergunning is groter dan wat in het MER is onderzocht: bij een ashoogte van 135 m is een rotordiameter van maximaal 180 m mogelijk ($4/3 \times$ ashoogte). Echter, de Commissie gaat ervan uit dat een dergelijke keuze, gezien de markt voor turbines en het hier beoogde turbinevermogen, onwaarschijnlijk is.

⁵ Zie hiervoor vooral de paragrafen 6.3 en 7.3 van het MER.

⁶ In het MER is sprake van woningen waar ook na mitigatie de geluidnormen worden overschreden en die bij het voornemen worden betrokken. Waar die woningen liggen, is duidelijk aangegeven in het MER. De Commissie gaat ervan uit dat deze woningen een functionele binding hebben met het aan te leggen park en dat de planologische bestemming hiermee in overeenstemming is of wordt gebracht.

⁷ De provincie heeft in haar structuurvisie voor het gebied Eemsmond–Delfzijl ook een grens gesteld aan de cumulatieve geluidbelasting op gevels van woningen, namelijk $L_{CUM}=65$ dB. Bij een hogere belasting zijn volgens de structuurvisie minimaal isolerende maatregelen nodig.

⁸ Zie hiervoor paragraaf 9.3 van het MER.

Het MER beschrijft verder de meestal licht negatieve effecten op de bodem, de waterhuishouding, de veiligheid en op cultuurhistorische waarden. Er is geen sprake van directe effecten op de natuurgebieden⁹ in de omgeving van het plangebied.

VKA2+ scoort vooral beter op het punt van totale energieopbrengst¹⁰ en wanneer de effecten per eenheid opgewekte energie worden uitgedrukt. In absolute zin wijken de milieueffecten van VKA 2+ niet significant af van die van de andere alternatieven.¹¹

Ten slotte geeft het MER ook een volledige beschrijving van de effecten die bij het aanleggen van het park optreden, zoals de omvang van de geluidhinder die tijdens heiverkzaamheden optreedt.

2.2 Sterfte onder vogels

Wat zegt het MER hierover?

Vogels en vleermuizen kunnen slachtoffer worden van een aanvaring met de rotorbladen van windturbines of van drukverschillen nabij draaiende rotorbladen. De effecten op vleermuizen zijn afdoende onderzocht in het MER. Voor vogels is dat niet het geval.

Voor een deel van de vogelsoorten waaronder slachtoffers kunnen vallen, zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd in de nabijgelegen Natura 2000-gebieden. In het MER is voor deze soorten het aantal te verwachten slachtoffers bepaald. Uit dat onderzoek wordt de conclusie getrokken dat geen significant negatieve effecten zullen optreden, ook niet als de effecten worden opgeteld bij die van de andere windparken die in de omgeving aanwezig (Eemshaven en Eemshaven West) of gepland zijn (Eemshaven Zuidoost, Oostpolderdijk, Delfzijl-Noord). De gevolgen voor vogelsoorten waarvoor in de nabijgelegen Natura 2000-gebieden instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd, acht de Commissie afdoende in het MER en de Passende beoordeling beschreven.

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogelsoorten zijn echter beschermd. Dat betekent onder meer dat het verboden is deze opzettelijk te doden.¹² Het bevoegd gezag kan hiervoor ontheffing verlenen mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Zo mogen de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.¹³ Voor deze vogelsoorten is alleen het effect van windpark Oostpolder in kaart gebracht en afgezet tegen de 1%-mortaliteitsnorm.¹⁴ De effecten zijn niet in cumulatie met die van andere windparken beschreven en beoordeeld.¹⁵ Bij soorten waarvan de sterfte al

⁹ Natura 2000-gebieden en gebieden behorend tot het natuurnetwerk Nederland.

¹⁰ De Commissie constateert dat de geprognosticeerde energieopbrengst relatief hoog is (meer dan 5000 vollasturen, zie hiervoor hoofdstuk 13 van het MER). Zij adviseert de berekening daarvan te onderbouwen. Overigens zal een eventueel bijgestelde uitkomst geen gevolgen hebben voor de onderlinge vergelijking van de alternatieven.

¹¹ Zie hiervoor tabel 1.9 van het MER.

¹² Wnb, Artikel 3.1, eerste lid

¹³ Wnb, Artikel 3.3, vierde lid onder C

¹⁴ Dit wordt onder andere behandeld in paragrafen 8.3.2, 8.3.3 en 16.3.3 van het MER en in paragraaf 4.2 van de Passende beoordeling en soortenbeschermingstoets.

¹⁵ Uitgaande van de redeneerlijn die is gevolgd in het Kader Ecologie en Cumulatie voor de realisatie van windparken op Zee (KEC), zou het gaan om:
- concrete projecten waarover nog geen besluit is genomen en die op grond van de jurisprudentie betrokken dienen te

hoog is, kan het effect van meerdere parken samen tot normoverschrijding leiden, wat vooral zal knellen bij soorten die al in een ongunstige staat van instandhouding verkeren. Daarmee is onduidelijk of maatregelen mogelijk en nodig zijn om het aantal slachtoffers te beperken en te waarborgen dat geen verslechtering van de staat van instandhouding optreedt.

Wat is hierover bekend?

De provincie heeft recent onderzoek uitgevoerd naar het aantal slachtoffers onder vogels in de Eemshaven.¹⁶ Op grond daarvan constateert ze dat maatregelen wenselijk zijn om de sterfte tijdens de seizoenstrek in de nacht terug te dringen. Daartoe zijn verschillende opties voor een stilstandvoorziening uitgewerkt. Gedeputeerde Staten heeft naar aanleiding van dit onderzoek het standpunt ingenomen dat voor een nieuw windpark in de Eemshaven alleen een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming wordt verleend als het windpark wordt uitgerust met een stilstandvoorziening in combinatie met inzet van een radar.^{17, 18} Met die voorziening zou de vogelsterfte tijdens de seizoenstrek in de nacht indicatief met ca. 75% afnemen. Uit het MER en de ontwerpvergunning blijkt niet dat het besluit van de provincie van toepassing zal zijn op dit plan.

Wat adviseert de Commissie?

De resultaten uit het onderzoek van de provincie en de voorgestelde voorziening zijn nog niet betrokken bij de beoordeling van de cumulatieve effecten op de staat van instandhouding van de vogelsoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen. Omdat de gegevens uit het onderzoek van de provincie laten zien dat het aantal vogelslachtoffers in het studiegebied sterk kan worden ingeperkt, is het volgens de Commissie plausibel dat de stilstandvoorziening, eventueel aangepast aan de hand van monitoringresultaten,¹⁹ ongewenste gevolgen voor de staat van instandhouding afdoende terugdringt. Ze vindt het belangrijk dat het MER dat ook aantoont.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER

- het effect te beschrijven van het windpark Oostpolder op beschermde vogelsoorten, in cumulatie met de effecten van andere windparken in de buurt,^{15, 20}
- daarbij gebruik te maken van het recent door de provincie uitgevoerde onderzoek en
- aan te geven of de stilstandvoorziening die de provincie op grond van dat onderzoek wil voorschrijven, voldoende effectief zou zijn.

worden bij de beoordeling van cumulatieve effecten,

- reeds gerealiseerde projecten die de populatie beïnvloeden, maar waarvan de effecten nog niet zijn verwerkt in de actuele staat van instandhouding,
- onherroepelijke maar nog niet gerealiseerde projecten waarvan de effecten nog niet zijn meegenomen in de bepaling van de actuele staat van instandhouding.

Belangrijk is dat er een goed onderbouwde scheiding wordt aangebracht tussen projecten die wel en projecten die niet bij de bepaling van de actuele staat van instandhouding zijn betrokken.

¹⁶ Krijgsveld KL *et al.* Stilstandvoorziening windturbines Eemshaven – mogelijkheden en consequenties. Altenburg & Wymenga en Bureau Waardenburg, rapport 16–100 van 11 november 2016.

¹⁷ Brief van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten dd. 10 januari 2017 met kenmerk 2016–75.382/2/A.18, RS.

¹⁸ Het gaat om een voorziening specifiek gericht op het voorkomen van aanvaringsslachtoffers en die dus aanvullend is op de voorziening waarmee de geluidhinder en de hinder door slagschaduw worden teruggedrongen.

¹⁹ Voorstelbaar is dat een hoog aantal slachtoffers onder vogels als Gierzwaluw en Huiszwaluw in een bepaalde periode in de zomer valt. Indien monitoring uitwijst bij welke (weers)omstandigheden dit gebeurt, kan de stilstandvoorziening daarop worden ingericht.

²⁰ Dit kan door aanpassing van Bijlage 4 van de Passende beoordeling/Soortenbeschermingstoets.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Waddenwind B.V.

Bevoegd gezag: Provincie Groningen

Besluit: verlenen van een omgevingsvergunning met afwijkingsmogelijkheid van het bestemmingsplan

Categorie Besluit m.e.r.: D22.2, project-m.e.r. en plan-m.e.r. vanwege Passende beoordeling

Activiteit: realiseren van een windpark van ongeveer 85 MW, in de Oostpolder, ten zuiden van de Eemshaven

Procedurele gegevens:

Adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 22 april 2016

Aankondiging start procedure: 16 juli 2016

Ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 18 juli 2016 t/m 9 september 2016

Advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 22 september 2016

Aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 20 april 2017

Kennisgeving MER: 6 juni 2017

Ter inzage legging MER: 6 juni 2017 t/m 17 juli 2017

Voorlopig toetsingsadvies uitgebracht: 26 juli 2017

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. ir. P. van der Boom

dhr. J. Hugtenburg MSc. MLA

dhr. dr. J. Lembrechts (secretaris)

dhr. dr. C.A. Linse (voorzitter)

dhr. ing. R.L. Vogel

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER de juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. Zij gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Als informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie volgens haar kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert zij de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over andere tekortkomingen worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze leiden tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang. Meer informatie over de werkwijze van de Commissie vindt u op: <http://www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie>

Betrokken documenten:

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiener.nl projectnummer [3125](#) in te vullen in het zoekvak.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

VOORLOPIG

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666

e mer@eia.nl

w commissiemer.nl

